

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.001.03.2022

Pan
Jan Jarosz
Dyrektor Muzeum Narodowego Ziemi
Przemyskiej
w Przemyślu
Plac Berka Joselewicza 1,
37-700 Przemyśl

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

K/22/001 – Funkcjonowanie systemu ochrony zabytków archeologicznych w województwie podkarpackim w świetle realizacji wniosków pokontrolnych skierowanych przez NIK na podstawie kontroli P/17/074 „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych”.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemyślu (zwane dalej Muzeum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jan Jarosz, Dyrektor Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej, od dnia 1 września 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja wniosków pokontrolnych sformułowanych w wyniku kontroli P/17/074 „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych”.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018 – 2022 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Paweł Rakowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/11/2022 z dnia 12 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

---

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Dyrektor Muzeum podjął działania celem realizacji wniosków pokontrolnych, które zostały sformułowane po kontroli P/17/074 „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych” przeprowadzonej w 2017 roku.

Dyrektor Muzeum w pełni zrealizował wnioski dotyczące przeprowadzenia inwentaryzacji muzealiów i zabytków archeologicznych oraz wykonywania kontroli stanu technicznego obiektów służących przechowywaniu i ekspozycji zabytków archeologicznych, a także zapewnił wykonywanie kontroli stanu technicznego obiektów służących przechowywaniu i ekspozycji zabytków archeologicznych.

Dyrektor Muzeum nie zrealizował wniosku o sporządzanie kart ewidencyjnych dla masowych zabytków archeologicznych, jednakże NIK przychyliła się do wyjaśnień Dyrektora Muzeum, iż w przypadku takich zabytków sporządzanie kart jest często niemożliwe. O utrudnieniach w sporządzaniu kart ewidencyjnych dla takich zabytków Najwyższa Izba Kontroli sygnalizowała w informacji o wynikach kontroli P/17/074 „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych”³ formułując w tym zakresie wniosek *de lege ferenda* do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który jednak nie został zrealizowany. Na niemożność sporządzania kart ewidencyjnych dla masowych zabytków archeologicznych wskazywali również przedstawiciele nauki⁴.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że pomimo podjęcia działań mających na celu realizację wniosku o dokonywanie stosownych wpisów w *Księdze depozytów* (kolumna 14) i w kartach ewidencyjnych dotyczących wartości zabytków archeologicznych, w dwóch pozycjach *Księgi depozytów*, nie wpisano wartości tych zabytków. W ocenie NIK nieprawidłowość ta wynikała z wytycznych otrzymanych przez Muzeum wskazujących, iż wpisywanie przy takich zabytkach wartości jako „nieznanej” jest niewystarczające, a wartość ta winna być wyliczana.

Dyrektor Muzeum rzetelnie poinformował NIK o sposobie realizacji wniosków. W skierowanej do NIK informacji dotyczącej sposobu wykorzystania wniosków, odniósł się do każdego z nich, a informacja ta była zgodna z podjętymi działaniami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności.

W wyniku kontroli „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych”, Najwyższa Izba Kontroli, wniosła⁶ o podjęcie następujących działań:

1. Zapewnienie regularnego wykonywania rocznych kontroli stanu technicznego obiektów służących przechowywaniu i ekspozycji zabytków archeologicznych;
2. Sporządzanie kart ewidencyjnych dla zabytków masowych;

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ LKI.430.003.2018.

⁴ A. Jaskanis, Ewidencja zabytków archeologicznych w muzeach po wprowadzeniu ustawy o muzeach w 1996 roku, „Muzealnictwo” 2019, Nr 60, s. 250.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Wystąpienie pokontrolne z dnia 28 grudnia 2017 r., LRZ.410.021.02.2017.

3. Przeprowadzenie inwentaryzacji muzealiów i zabytków archeologicznych przyjętych w depozyt w terminach wynikających z obowiązujących przepisów prawa;

4. Przyjmowanie zabytków archeologicznych do Muzeum wraz z dokumentacją z badań terenowych, w której będą zawarte odrębnie inwentarze dla zabytków masowych i zabytków wydzielonych;

5. Dokonywanie stosownych wpisów w *Księdze depozytów* (kolumna 14) i w kartach ewidencyjnych dotyczących wartości zabytków archeologicznych.

(akta kontroli str. 188-214)

OBSZAR

Realizacja przez Muzeum wniosków pokontrolnych skierowanych w wyniku kontroli P/17/074 „Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych” oraz rzetelność informacji o podjętych lub planowanych działaniach w celu realizacji wniosków.

Opis stanu faktycznego

Wniosek nr 1. Zapewnienie regularnego wykonywania rocznych kontroli stanu technicznego obiektów służących przechowywaniu i ekspozycji zabytków archeologicznych stosownie do wymogów przepisu art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy *Prawo budowlane*⁷.

W Muzeum, w latach 2018 – 2021, stosownie do przepisów art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy *Prawo budowlane* okresowo, raz do roku, przeprowadzano kontrolę stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych).

(akta kontroli str. 117-177, 184)

Wniosek nr 2. Sporządzanie kart ewidencyjnych dla zabytków masowych.

W Muzeum nie sporządzano kart ewidencyjnych dla archeologicznych zabytków masowych, o których mowa w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. *w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach*⁸.

Dyrektor Muzeum wyjaśnił, że od początku 2019 roku, kiedy wszystkie zbiory archeologiczne zostały zarejestrowane w bazie danych MUSNET, muzeum realizuje obowiązek sporządzania kart ewidencyjnych określony w rozporządzeniu w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach w formie elektronicznej, na co pozwala § 1 ust. 3 w/w rozporządzenia. Karty te zakładane są dla poszczególnych grup materiałów masowych, jakie przekazywane są wraz z dokumentacją naukową z badań. Dla wybranych, charakterystycznych zabytków gromadzone są też karty katalogu naukowego. Dla archeologicznych zabytków masowych zrealizowanie zapisów rozporządzenia zawartych w § 3 ust. 1 i § 7 ust. 1 w ich dosłownym brzmieniu, tj. założenie odrębnej karty dla każdego zabytku nie jest możliwe przy obecnej obsadzie Działu Archeologii i Przyrody. Stanowisko Muzeum dotyczące przepisów w/w rozporządzenia w odniesieniu do zabytków archeologicznych zostało obszernie omówione w piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie z dnia 10 stycznia 2018 r. w punkcie 2 i do dnia dzisiejszego nie uległo zmianie.

(akta kontroli str. 56)

⁷ Dz. U. z 2021 poz. 2351.

⁸ Dz.U. z 2004 r., Nr 202 poz. 2073.

Wniosek nr 3. Przeprowadzanie inwentaryzacji muzealiów i zabytków archeologicznych przyjętych w depozyt, w terminach wynikających z przepisów prawa.

W Muzeum, w okresie od dnia 23 stycznia 2018 r. do 24 lutego 2020 r. przeprowadzono komisijną kontrolę zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (inwentaryzację muzealiów i zabytków archeologicznych).

(akta kontroli str. 2-11)

Wniosek nr 4. Przyjmowanie zabytków archeologicznych do Muzeum wraz z dokumentacją z badań terenowych, w której będą zawarte odrębne inwentarze dla zabytków masowych i zabytków wydzielonych.

W kontroli ustalono, że do Muzeum w okresie objętym kontrolą przyjmowano zabytki archeologiczne na podstawie dokumentacji, w której zawarte były informacje dotyczące rodzaju zabytków (masowe lub wydzielone).

(akta kontroli str. 85-88, 111-114, 178-183)

5. Dokonywanie wpisów w *Księdze depozytów* i w kartach ewidencyjnych wartości zabytków archeologicznych.

Zgodnie z *Księgą depozytów* prowadzoną w Muzeum⁹, pierwszego wpisu w 2018 roku dokonano w dniu 15 lutego 2018 r. (tj. po zakończeniu kontroli NIK prowadzonej w 2017 roku). Począwszy od tej daty w *Księdze depozytów* dokonano wpisów od strony 59, pozycji 129 do strony 102, pozycji 263, przy czym kolumnie 14 „wartość przedmiotu”, wpisano: „nieznana”, a w przypadku pozycji 162 (wpis z dnia 2 grudnia 2019 r.) i pozycji 163 (wpis z dnia 3 grudnia 2019 r.), nie dokonano określenia wartości zabytków.

(akta kontroli str. 12-55)

Pismem dnia 10 stycznia 2018 r., Dyrektor Muzeum poinformował NIK o sposobie wykorzystania sformułowanych wniosków oraz o podjętych działaniach¹⁰.

Zgodnie z powołanym pismem Dyrektor (odnosząc się do sposobu realizacji poszczególnych wniosków) poinformował NIK, iż zostaną zrealizowane wnioski dotyczące wykonywania rocznych przeglądów stanu technicznego obiektów służących przechowywaniu i eksponowaniu obiektów archeologicznych, inwentaryzacji muzealiów i zabytków przyjętych w depozyt, przyjmowania zabytków archeologicznych wraz z dokumentacją z badań terenowych (w której będą zawarte odrębne inwentarze dla zabytków masowych i wydzielonych) oraz wypełniania w kartach ewidencyjnych i w inwentarzu depozytów rubryki dotyczącej wartości zabytków. Odnosnie wniosku o dokonywanie stosownych wpisów w księdze depozytów (kolumna 14) i kartach ewidencyjnych dotyczących wartości zabytków archeologicznych Dyrektor poinformował, że *Muzeum zobowiązuje się do wypełniania w kartach ewidencyjnych i w inwentarzu depozytów archeologicznych rubryki dotyczącej wartości zabytków, zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu Ministra Kultury z dn. 30.08.2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach.*

⁹ Księga ta zawiera pozycje od 1 do 263 (kolejno ponumerowane) na 397 stronach, ostatni wpis znajduje się na stronie 101 (pozycja 263).

¹⁰ Pismo znak SEA.0910.1.2018

Natomiast w przypadku wniosku dotyczącego sporządzania kart ewidencyjnych zabytków masowych, Dyrektor poinformował, że w przypadku zbiorów archeologicznych za jednostki autonomiczne uznać można w zasadzie tylko tzw. zabytki wydzielone. Materiały masowe, na które składają się fragmenty (z reguły drobne) różnych rzeczy, najczęściej naczyń glinianych, nie stanowią jednostek autonomicznych. W zdecydowanej większości przypadków nie jest możliwe ustalenie, do ilu przedmiotów pozyskane fragmenty należą. Spora zaś część spośród nich (np. kawałki polepy, kamieni, kości zwierzęce) nie należy w ogóle do jakichkolwiek przedmiotów. Trudno więc dla materiałów o takim charakterze zakładać karty ewidencyjne. Zakładanie kart ewidencyjnych dla zabytków masowych nie jest też możliwe, z uwagi na ich bardzo dużą liczebność. Napływają one do muzeum permanentnie, z każdym rokiem, w znacznych ilościach. Wykonanie kart ewidencyjnych do każdego fragmentu czy kawałka przekazywanych do muzeum licznych materiałów masowych jest niemożliwe ze względów czasowych, biorąc pod uwagę bardzo szczupłą obsadę etatową Działu Archeologii – obecnie zaledwie dwoje archeologów i bardzo krótki (60 dni) czas na zainwentaryzowanie tak dużej ilości zabytków. Zapis w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dn. 30.08.2004 r. nie uwzględnia specyfiki zabytków archeologicznych. Postulujemy zatem, aby wprowadzić w nim modyfikację wyłączającą masowe materiały archeologiczne z wymogu sporządzania do nich kart ewidencyjnych.

(akta kontroli str. 185-187)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Księdze depozytów w dwóch pozycjach (162 i 163), w kolumnie 14 nie podano wartości zabytków, co było niezgodne z przepisem § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach.

Dyrektor Muzeum wyjaśnił: W czerwcu 2019 r. Główny Inwentaryzator uczestniczył w szkoleniu „Ewidencja zabytków archeologicznych” zorganizowanym przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, w trakcie którego poruszany był temat wyceny zabytków archeologicznych. W myśl przedstawionego tam stanowiska zabytki archeologiczne, mimo iż zgodnie z polskim prawem nie są przedmiotem handlu na rynku antykwarycznym, powinny mieć wycenę rynkową, a wpisywanie wartości „nieznana” nie jest prawidłowe. W związku z tym na ustny wniosek Głównego Inwentaryzatora w drugim półroczu 2019 roku wstrzymano wpisywanie wartości zabytków archeologicznych, jako nieznana do czasu wydania stosowanego zarządzenia i szerszego zapoznania z tym zagadnieniem członków Komisji Wyceny Muzealiów. Dlatego w poz. 162 i 163 nie określono wartości przedmiotów. Zarządzenie nr 61/2019 dotyczące wyceny zabytków archeologicznych i przedmiotów wpisanych do inwentarzy pomocniczych wydano 6 grudnia 2019 r., z mocą obowiązującą od nowego roku budżetowego, tj. od 1 stycznia 2020 r. W związku z wybuchem pandemii w 2020 r. oraz wynikającą z tego koniecznością zachowania surowego reżimu sanitarnego wewnątrz muzeum, nie prowadzono komisyjnych wycen zabytków archeologicznych. Z tej przyczyny nie zostały wycenione zabytki zarejestrowane pod poz. 162 i 163. W roku 2021 przyjęto do muzeum znaczną liczbę depozytów archeologicznych, a praca Komisji Wyceny Muzealiów odbywała się z utrudnieniami spowodowanymi absencją pracowników i wykonywaniem pracy zdalnej, przez co wycenione zostały tylko bieżące nabytki.

(akta kontroli str. 12-55, 115-116)

IV. Wnioski

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o dokonywanie w *Księdze depozytów* (w kolumnie 14) wartości zabytków archeologicznych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania.

Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 10 lutego 2022 r.

Kontroler

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Paweł Rakowski
Starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
Wiesław Motyka

/ - /
podpis

/ - /
podpis